

CONFUCIUS ȘI RESPECTUL FAȚĂ DE OAMENI

Carolina COJOCARU

Universitatea Tehnică a Moldovei

Abstract: Confucius este considerat un mare filosof chinez ce se baza pe respectul față de oameni. În filosofia sa, Confucius a introdus un șir de învățături și fapte, dintre care face parte concepția cerului și ordonarea cerească. Aici, Cerul reprezintă o parte a naturii, dar și o putere spirituală, superioară care determină și natura și omul, de aceea Confucius a fost de părere că destinul omului este determinat de cer. O altă învățătură elaborată de însuși filosoful chinez este concepția omului ideal-bărbatul nobil, unde bărbatul nobil trebuie să de-a dovadă de înțelepciune, omenie și respect față de oameni. În linii genelale, marele gânditor Confucius a pus fundamentul unei culturi unde considerau că statutul trebuie creat după structura familiei unde: „Un suveran trebuie să fie un suveran, un demnitar să fie demnitar, un tată să fie tată, un fiu să fie fiu”.

Cuvinte cheie: Confucius, respect, învățătură, confucianism, omenie, virtute.

Confucius sa născut în secolul VI înaintea erei noastre, a trăit în partea de nord a Chinei, a venit dintr-o familie veche și nobilă. Este cunoscut faptul că tatăl lui Confucius era un ofițer militar minor și că atunci când avea un fiu, avea 70 de ani. Tatăl său a murit când Confucius avea 3 ani.

Mai târziu, Confucius a reamintit: “ Când aveam cincisprezece ani, m-am interesat doar să studiez”.

Urmărirea cunoașterii a devenit scopul principal al întregii vieți a lui Confucius, care a fost împărțită, după propria sa declarație, în etape care nu erau similare cu celelalte:

- Când aveam treizeci de ani, mi-am început viața;
- La patruzeci de ani am fost supărat;
- La cincizeci de ani își dădea seama de locul său în ordinea generală a lucrurilor;
- La șaizeci a învățat să nu se certe;
- Și acum la saptezeci de ani a fost în stare să călătorească liber prin viață fără să distrugă fundamentele ei; .

Cea mai scurtă formulă a învățăturilor lui Confucius este cuprinsă în răspunsul său, adresat regelui statului Qi cu privire la modul de guvernare a statului. Confucius a spus: “Un suveran ar trebui să fie un suveran, un demnitar un demnitar, un tată un tată, un fiu un fiu.”

Inițială în învățăturile lui Confucius este concepția „cerului” și „ordonarea cerească”. Cerul este o parte a naturii, dar și o putere spirituală care determină și natura și omul. După Confucius destinul omului este determinat de cer. Cerul supraveghează mersul lucrurilor pe pamânt, are grijă de dreptate, este însuși soarta. Viața și moartea sunt determinate de soartă, iar bogăția și noblețea depind de cer.

Confucianismul este unul dintre principalele curente filosofice din China antică al cărui întemeietor a fost Cun-Fu-tze sau (Confucius) socotit și primul filosof chinez. Confucianismul a fost învățătura etico-politică, în centrul căreia se află problemele omului, a eticii și moralei, a vieții familiei și conducerii statului. Îngrijorat de dezmembrarea societății, Confucius atrage atenția asupra educației omului în spiritul stimei și respectării celor din jur față de societate. În etica sa socială personalitatea este personalitate nu „pentru sine” ci pentru societate.

În legătură cu aceasta Confucius a elaborat concepția omului ideal - bărbatul nobil. Omul nobil trebuie să dispună de așa calități ca înțelepciunea, omenia, respectul față de oameni. Aceste calități se realizează prin credință și sinceritate.

Un rol deosebit în concepția „bărbatului nobil” îl joacă noțiunea „seao-ți”- adică respectul față de părinți, de frații mai mari și, în genere, față de cei mai în vârstă. Bărbatul nobil este un om cu maniere deosebite, un om care este un exemplu pentru toți.

După Confucius, comportarea unui bărbat nobil trebuie să se bazeze pe reciprocitate, omenie, care sunt componentele legii dao. Legea dao trebuie să fie urmată de orișicare, cine vrea să fie împăcat cu sine însăși, cu alți oameni și Universul- ceea ce înseamnă să fii fericit.

Morala chinezilor se bazează pe codul moral al marelui gânditor Confucius. Învățătura lui a fost canonizată și s-a transformat în religie și apoi se transformă în biserică confucială care este fundamentală pentru chinezi.

Până la instaurarea socialismului în China confucianismul a fost ideologie de stat și regulile înaintate de el pentru comportare au fost considerate oficiale. Acest cod moral este scris în cartea lui Confucius "Analecte".

Exemplul:1. Maestrul spune: „Un tânăr învățat trebuie mai întâi în familie să-și asculte părinții și apoi în afară să-și respecte mai marii. Să fie cumpătat în ceea ce promite și cuvântul dat să și-l ție. Să iubească pe toți, dar doar cei virtuoși aproape săi fie. ” Meditând asupra vorbelor spuse de marele gânditor Confucius, putem afirma cu certitudine că familia are un rol esențial în educația copilului. Familia este nucleul în care copilul se formează ca om. Nu degeaba se vorbește de cei "șapte ani de acasă", aceștia fiind cei mai importanți ani în care copiii învață principiile după care se vor ghida în viață.

Exemplul:2. Maestrul spune: " Omul superior întâi făptuiește și apoi pe temeiul faptelor vorbește". Omul superior are înțelegerea întregului iar, omul inferior are înțelegerea doar a părții sale, de aici reiese că omul superior înțelege ce este obiectul ca integritate în cazul societății, societatea ca un tot întreg, ceea ce-i dă posibilitate să făptuiască diferit de cel ce vede doar o parte a societății.

Exemplul:3. Maestrul spune: „ Cel ce învață și nu gândește nimic nu dobândește. Pe cel ce nu învață și doar gândește mare pericol îl pândește". A învăța și a nu gândi este fără folos. A gândi și a nu învăța este periculos. Învățătura este fundamentul intelectului. Dacă rădăcinile sunt bine înfipite atunci fructele vor fi bune, adică dacă învățăm și trudim atunci vom avea rezultate, dacă nu atunci fructele și ramurile se vor usca.

Exemplul:4. Maestrul spune: "Bogația și onorurile de orice om sunt dorite. Dar nu se bucură de ele dacă nu-s pe Calea Virtuții dobândite. De sărăcie și decădere orice om se ferește. Dar n-o să scape de ele dacă nu în Virtute trăiește". "Muncește pentru a deveni, nu pentru a dobândi."(Elbert Hubbard). Scopul muncii este să evoluezi, nu să dobândești, să lași lumea mai bună decât ai găsit-o, nu să treci prin ea doar ca să culegi roadele muncii altora.

Exemplul:5. Maestrul spune: „Cel mai important lucru e să fii credincios și cuvântul dat să-ți respecti. Să nu legi prietenie cu cei ce nu-s de aceeași valoare cu tine. Dacă greșești să nu te temi să-ți recunoști greșeala și să te îndrepti". Prin vorbele spuse de filosoful chinez Confucius înțelegem că nu există nimic mai important decât să fii credincios, deoarece credința este capacitatea omului de a transforma fiecare faptă a sa în trăire spirituală. A doua idee „Să nu legi prietenie cu cei ce nu-s de aceeași valoare cu tine" ne sugerează că o prietenie adevărată trebuie creată corect prin crearea unor prieteni adevărați care sunt de aceeași valoare cu tine și care te sprijină în încercarea de a-ți depăși limitele. O altă idee este despre a-ți recunoaște greșeala deoarece o greșeală este valoroasă dacă faci patru lucruri cu ea: o recunoști, o accepți, înveți din ea și o uiți.

Dacă am generaliza regulile confucianismului am putea spune că:

Prima regulă, asemenea Decalogului, este ideatică și ține de atitudinea omului față de forțele supranaturale. Ea poartă denumirea de Calea Cerului, având în vedere că în cultura chineză Cerul este forța supremă, această regulă presupune că orișice om nobil trebuie să se conducă de normele stabilite de Cer, astfel regulile Cerului să devină reguli de comportare în societate.

Regula a doua mai este numită și Regula de aur (Su) cere ca în comportarea sa oamenii să nu facă rău la alții.

Următoarea regulă Jen (Omenia) cere ca fiecare dintre noi să respecte omul. Astfel spus, ceea ce îl face pe om mai desăvârșit, mai bun, este Omenia. Nu am greși cu nimic dacă am spune că Omenia este ceea ce se spune morală. Omenia în calitate de concept trebuie explicat. Confucius susținea că rădăcina omeniei se află în respectul față de părinți. Morala este ceea ce întuim noi, că este bine sau este rău. În idealurile confuciene, omenia reprezintă expresia interioară a perfecțiunii.

Regula Li(Buna-Cuviința) exprimă atitudinea exterioară a omului nobil față de ceilalți, ceea ce presupune corectitudine, credință.

Un șir de reguli în codul moral al lui Confucius sunt dedicate ordinii sociale, forma ei paternalistă conține cinci principii:

1. Relația tată-fiu (Fiul trebuie să respecte tatăl. Tatăl să arate bunătate)
2. Relația frate mare-frate mic (Fratele mai tânăr sa fie modest, cel vârstnic să fie blând)
3. Relația soț-soție (Soția trebuie să arate supunere soțului. Soțul să aibă o comportare corectă).

4. Relația batrâni-tineri (Tinerii trebuie să respecte batrânii, iar batrânii să fie generoși)
5. Relația conducător-supus (Supusul trebuie să fie credincios conducătorului. Conducătorul trebuie să arate bunavoință față de supuși)

Confucius susținea ideea formării unei societăți paternaliste, societate care se bazează pe regulile unei familii bune, familii alese, unde tatăl este tată, iar fiul este fiu.

În anii socialismului în China se introduc alte norme de conduită, care se bazează pe relația individ-stat, în care statul este principal, totul se supune intereselor societății. La 4 martie 2006 secretarul general al partidului comunist din China, Președintele Republicii Populare Chineze, Hu Jintao a elaborat codul moral, sau codul de comportare cu denumirea:

Opt virtuții și opt vicii

1. Iubește Patria, nu-i dăuna Ei.
2. Slujește poporului, niciodată nu-l trăda.
3. Urmează știința, nu fi ignorant.
4. Fii stăruitor, nu leneș.
5. Fii receptiv, ajută-l pe fiecare, nu te îmbogați din contul altora.
6. Fii onest și decent, nu încălca principiile pentru bogăție.
7. Fii disciplinat, acționează în cadrul legii, nu- haosului și nelegiurilor.
8. Trăiește simplu, muncește stăruitor, nu trândăvi în confort și plăceri.

Virtutea devine o noțiune centrală a omului spre perfecțiune și excelență. Între virtute și viciu există o mare deosebire: Platon propune mai multe definiții ale virtuții menționând faptul că omul virtuos tinde să însușească lucrurile bune, deoarece “virtutea” nu e altceva decât binele.

Virtuțiile se pot transforma ușor în vicii. În general viciul se poate referi la un defect, o trăsătură de caracter negativă. Opusul viciului este virtutea, de aceea să ne păstrăm virtutea într-o lume plină de vicii.

Cele 8 reguli a lui Hu Jintao sunt regulile colectiviste, omul trebuie în activitatea sa, în gândurile sale să aibă în vedere în primul rând interesele sociale, interesele statului, el este parte a unui întreg și trebuie să slujească acestui întreg.

Ca o concluzie generală pot afirma că Confucius era unul din acei filosofi, care aspirau la salvarea unei țări, prin sfaturile și învățăturile pe care le dădea. Spre deosebire de ceilalți, care și-au găsit calea în cunoaștere, Confucius s-a inspirat din trecut, prin care încerca să-l transforme în realitate. În general Confucius atrage atenția asupra educației omului în spiritul stimei și al respectării celor din jur.

Filosofia lui Confucius pornea de la principiul că omul, fiind o părticică din întreaga natură, are în sine însușirile generale ale naturii, ale legii dao: ordine, dreptate, bunătate, sinceritate. De aceea este suficient ca omul să fie instruit, educat pentru a se perfecționa. Perfecționarea se face prin exemplul înaintașilor. După exemplul acestora, copiii trebuie să aibă un respect desăvârșit față de părinți, ce cetățenii să respecte statul, cei vii să respecte pe cei morți, împăratul să respecte pe supușii săi.

Momentul apariției lui Confucius pe scena istorică, în secolul al VI-lea înainte de Hristos, a însemnat debutul unei tradiții filosofice care a dominat cultura chineză sute de ani, unde învățăturile sale au contribuit la dezvoltarea mondială a societății.

Prin intermediul învățăturii sale, filosoful chinez Confucius a susținut ideea că: “A învăța și a nu gândi este fără folos. A gândi și a nu învăța este periculos”, ceea ce înseamnă că oamenii devin mai buni prin educație. Astfel, a creat o școală prin care își provoca elevii să devină oameni superiori.

Chiar și noi, cei de astăzi, suntem încă studenții lui Confucius, pentru că avem încă atât de multe de învățat pentru a fi mai buni. Învățătura lui Confucius este pe cât de vastă pe atât de profundă. Multe concepte ale lui au o semnificație actuală și în zilele noastre. O mulțime de aforisme din *Analecte* au devenit proverbe des folosite, de exemplu „Greșelile pe care le săvârșești te arată ce fel de om esti. Dacă știi să cântărești greșelile pentru fiecare, află câtă omenie acela are”.

Bibliografie

1. Braga, M., Lazovanu, E., Lazovanu, C. *Pragmatica filosofic*. Chișinău, UTM, 2002
2. Braga, M., și alții. *Istoria filosofiei Partea I*. Chișinău, UTM, 2000
3. CONFUCIUS. *Analecte*. București: Humanitas, 1995